

RÁMCOVÉ ROZHODNUTIE RADY 2001/220/SVV Z 15. MARCA 2001 O POSTAVENÍ OBETÍ V TRESTNOM KONANÍ

Úradný vestník ES L 82, 22.3.2001, s. 1 - 4

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o Európskej únii, najmä na jej článok 31 a článok 34 ods. 2 písm. b),

so zreteľom na iniciatívu Portugalskej republiky¹,

so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu²,

keďže:

(1) V súlade s akčným plánom Rady a Komisie pre čo najlepšie vykonávanie ustanovení Amsterdamskej zmluvy na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, najmä s bodmi 19 a 51 písm. c), do piatich rokov od nadobudnutia účinnosti zmluvy treba riešiť otázku podpory obetí vypracovaním komparatívnej štúdie systémov odškodnenia obetí a zhodnotením vhodnosti podniknutia opatrení v rámci Európskej únie.

(2) Komisia predložila oznámenie Európskemu parlamentu, Rade a hospodárskemu a sociálnemu výboru 14. júla 1999 s názvom "Obete trestných činov v Európskej únii: úvahy o štandardoch a krokoch". Európsky parlament prijal rezolúciu o oznámení Komisie 15. júna 2000.

(3) Závery zasadnutia Európskej rady v Tampere 15. a 16. októbra 1999, najmä bod 32 stanovuje, že sa majú vypracovať minimálne štandardy na ochranu obetí trestných činov týkajúce sa najmä prístupu obetí trestných činov k spravodlivosti a ich práva na odškodnenie vrátane náhrady súdnych trov. Okrem toho sa majú zriadiť národné programy na financovanie štátnych a mimovládnych opatrení na pomoc obetiam a na ich ochranu.

(4) Členské štáty by mali aproximovať svoje právne predpisy v rozsahu nevyhnutnom na dosiahnutie cieľa, aby sa obetiam trestných činov poskytol vysoký stupeň ochrany bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte sa nachádzajú.

(5) Potreby obetí treba posudzovať a riešiť komplexným, koordinovaným spôsobom, aby sa predišlo čiastočným alebo nedôsledným riešeniam, ktoré môžu viesť k sekundárnej viktimizácii.

(6) Ustanovenia tohto rámcového rozhodnutia sa neobmedzujú iba na náležité venovanie pozornosti záujmom obetí v trestnom konaní; vzťahujú sa aj na určité opatrenia na pomoc obetiam pred a po trestnom konaní, ktoré môžu zmierniť účinky trestného činu.

(7) Opatrenia na pomoc obetiam trestných činov a najmä opatrenia týkajúce sa odškodnenia a sprostredkovania sa netýkajú opatrení v občianskoprávnom konaní.

(8) Je potrebné aproximovať pravidlá a praktiky, pokiaľ ide o základné práva obetí, so zvláštnym zreteľom na právo na zaobchádzanie rešpektujúce ich dôstojnosť, právo poskytnúť a dostať informácie, právo pochopiť a byť pochopený, právo byť chránený v rôznych štádiách súdneho konania a právo na poskytnutie podpory za znevýhodnenie žiť v inom členskom štáte, ako v ktorom bol trestný čin spáchaný.

¹ Ú v. ES C 243, 24.8.2000, s. 4.

² Stanovisko doručené dňa 12.12.2000 (doposiaľ neuverejnené v úradnom vestníku).

(9) Ustanovenia tohto rámcového rozhodnutia však neukladajú členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby sa s obetami zaobchádzalo ekvivalentným spôsobom, ako so zúčastnenou stranou súdneho konania.

(10) Je dôležité zaangažovanie špecializovaných služieb a skupín pomoci obetiam pred, počas a po trestnom konaní.

(11) Treba poskytnúť vhodný a primeraný výcvik osobám prichádzajúcim do styku s obetami, pretože toto je nevyhnutné tak pre obeť, ako aj pre dosiahnutie cieľov súdneho konania.

(12) Treba využívať plány na výstavbu sietí existujúcich kontaktných miest v členských štátoch, či už pod súdnym systémom, alebo založené na sieťach skupín pomoci obetiam,

PRIJALA TOTO ROZHODNUTIE:

Článok 1

Definície

Na účely tohto rámcového rozhodnutia:

a) "obeť" je fyzická osoba, ktorá utrpela ujmu, vrátane fyzického a psychického poškodenia, emocionálneho utrpenia, ekonomickej straty, priamo spôsobenú konaním alebo nekonaním, ktoré je porušením trestného práva členských štátov.

b) "organizácia pomoci obetiam" je mimovládna organizácia, zákonne zriadená v členskom štáte, ktorá poskytuje pomoc obetiam trestných činov bezodplatne, je riadená podľa príslušných podmienok a dopĺňa činnosť štátu v tejto oblasti;

c) "trestné konanie" sa interpretuje podľa príslušného vnútroštátneho práva;

d) "konanie" sa interpretuje v širokom chápaní, aby okrem trestného konania zahŕňalo všetky kontakty obeť ako takej s každým orgánom, štátnou správou alebo organizáciou pomoci obetiam v súvislosti s jej prípadom pred, počas a po trestnom procese;

e) "sprostredkovanie v trestnoprávných prípadoch" sa interpretuje ako hľadanie dohodnutého riešenia medzi obeťou a pôvodcom trestného činu, sprostredkovaného príslušnou osobou pred alebo počas trestného konania.

Článok 2

Úcta a uznanie

1. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť mali reálne a primerané postavenie v ich trestnoprávnom systéme. Naďalej bude vyvíjať všetko úsilie na zabezpečenie toho, aby sa s obetami zaobchádzalo s náležitou úctou voči dôstojnosti jednotlivca počas konania a uzná práva a oprávnené nároky obeť so zvláštnym prihliadnutím na trestné konanie.

2. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť, ktoré sú obzvlášť zraniteľné, mali prospech zo špecifického zaobchádzania najlepšie prispôsobeného ich pomerom.

Článok 3

Výsluchy a poskytnutie dôkazu

Každý členský štát zaručí obetiam možnosť, aby boli počas konania vypočuté a aby predložili dôkazy.

Každý členský štát prijme potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby jeho orgány vypočúvali obeť iba do miery nevyhnutnej vzhľadom na trestné konanie.

Článok 4

Právo dostať informácie

1. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť už od prvého kontaktu s orgánmi činnými v trestnom konaní mali najmä prístup k informáciám, ktoré sú podstatné pre ochranu ich záujmov všetkými prostriedkami považovanými za vhodné a pokiaľ je to možné v jazykoch, ktorým bežne rozumejú. Takýmito informáciami sú prinajmenšom:

- a) typ služieb alebo organizácií, na ktoré sa môžu obrátiť o pomoc;
- b) druh pomoci, ktorý môžu získať;
- c) kde a ako môžu oznámiť trestný čin;
- d) postupy nasledujúce po takomto oznámení a ich postavenie v súvislosti s takýmito postupmi;
- e) ako a za akých podmienok môžu získať ochranu;
- f) v akom rozsahu a za akých podmienok majú prístup k:
 - i) právnomu poradenstvu alebo;
 - ii) právnej pomoci; alebo
 - iii) akémukoľvek inému druhu poradenstva;
 v prípade bodov i) a ii), ak na ne majú nárok.
- g) požiadavky na vznik nároku na odškodnenie;
- h) ak trvalo bývajú v inom členskom štáte, všetky dostupné osobitné opatrenia na ochranu ich záujmov.

2. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť, ktoré vyjadria želanie v tomto smere, boli príbežne informované o:

- a) výsledku ich žaloby;
- b) relevantných faktoroch, ktoré im umožnia, aby v prípade trestného stíhania vedeli o trestnom konaní vedenom proti osobám stíhaným pre trestné činy, ktoré sa ich týkajú, s výnimkou prípadov, keď by riadne prejednávanie prípadu mohlo byť nepriaznivo ovplyvnené;
- c) súdnom rozsudku.

3. Členské štáty prijímú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby aspoň v prípadoch, kde by obetiam mohlo hroziť nebezpečenstvo po prepustení osoby, ktorá je stíhaná alebo odsúdená za trestný čin, bolo prijaté rozhodnutie informovať obeť, ak je to potrebné.

4. Pokiaľ členský štát zašle z vlastnej iniciatívy informácie uvedené v odsekoch 2 a 3, musí zabezpečiť, aby obeť mali právo neprevziať ich, pokiaľ ich oznámenie nie je povinné podľa podmienok relevantného trestného konania.

Článok 5

Záruky komunikácie

Každý členský štát prijme vo vzťahu k obetiam s postavením svedkov alebo zúčastnených strán konania potrebné opatrenia na čo najväčšiu minimalizáciu komunikačných ťažkostí, pokiaľ ide o pochopenie alebo zaangažovanosť na príslušných krokoch príslušného trestného konania v rozsahu porovnateľnom s opatreniami takéhoto typu, ktoré prijíma vo vzťahu k obžalovaným.

Článok 6

Špecifická pomoc obeti

Každý členský štát zabezpečí, aby obeť mali prístup k poradenstvu uvedenému v článku 4 ods. 1 písm. f) bod iii) poskytovanému bezplatne tam, kde je to oprávnené, ktoré sa týka ich

postavenia v konaní a kde je to potrebné, k právnej pomoci uvedenej v článku 4 ods. 1 písm. f) bod ii), keď majú možnosť mať právne postavenie zúčastnených strán trestného konania.

Článok 7

Náklady obetí v súvislosti s trestným konaním

Každý členský štát poskytne podľa príslušných vnútroštátnych predpisov obetiam s právnym postavením zúčastnených strán alebo svedkov možnosť refundácie nákladov, ktoré im vznikli v dôsledku ich oprávnenej účasti na trestnom konaní.

Článok 8

Právo na ochranu

1. Každý členský štát zabezpečí vhodnú úroveň ochrany pre obeť a kde je to potrebné, pre ich rodiny alebo osoby v podobnom postavení, najmä pokiaľ ide o ich bezpečnosť a ochranu ich súkromia, keď príslušné orgány usúdia, že existuje vážne riziko represálií alebo spoľahlivý dôkaz o vážnom úmysle narušiť ich súkromie.

2. Na tento cieľ a bez toho, aby bol dotknutý odsek 4, každý členský štát zaručí, aby bolo možné v prípade potreby prijať ako súčasť súdneho konania vhodné opatrenia na ochranu súkromia a fotografického zobrazenia obeť a ich rodiny alebo osôb v podobnom postavení.

3. Každý členský štát ďalej zabezpečí, aby sa zabránilo kontaktu medzi obeťami a páchatelmi v budove súdu, pokiaľ si súdne konanie nevyžaduje takéto kontakty. Keď je to na tento účel potrebné, každý členský štát zabezpečí, aby mala budova súdu samostatné čakacie priestory pre obeť.

4. Každý členský štát zabezpečí, aby v prípade potreby ochrany obeť - najmä tých najzraniteľnejších - pred dôsledkami podania svedectva na verejnom pojednávaní boli na základe rozhodnutia prijatého súdom oprávnené vypovedať spôsobom, ktorý umožní splnenie tohto cieľa akýmkoľvek prostriedkami, ktoré sú v súlade s jeho základnými právnymi zásadami.

Článok 9

Právo na odškodnenie v priebehu trestného konania

1. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť trestných činov boli oprávnené získať rozhodnutie v primeranej lehote o odškodnení zo strany páchatelja v priebehu trestného konania, okrem určitých prípadov, kde vnútroštátne právo stanovuje odškodnenie, ktoré sa má priznať iným spôsobom.

2. Každý členský štát prijme vhodné opatrenia na to, aby stimuloval páchatelja k poskytnutiu primeraného odškodnenia obetiam.

3. Vymáhateľný majetok patriaci obetiam, ktorý bol zabavený v priebehu trestného konania, sa im bezodkladne vráti, pokiaľ nie je nevyhnutne potrebný na účely trestného konania.

Článok 10

Sprostredkovanie v trestnom prípade v priebehu trestného konania

1. Každý členský štát vynaloží úsilie na podporu sprostredkovania v trestných prípadoch pri trestných činoch, ktoré považuje za potrebné pre takýto druh opatrenia.

2. Každý členský štát zabezpečí, aby sa mohla zohľadniť každá dohoda medzi obeťou a páchatelom, ktorá sa dosiahla v priebehu takéhoto sprostredkovania v trestných prípadoch.

Článok 11

Obete s trvalým bydliskom v inom členskom štáte

1. Každý členský štát zabezpečí, aby príslušné orgány mohli urobiť príslušné opatrenia na minimalizáciu ťažkostí hroziacich, ak obeť má trvalé bydlisko v inom štáte, ako v ktorom došlo k trestnému činu, najmä pokiaľ ide o organizáciu konania. Na tento účel majú byť jeho orgány v takom postavení, aby:

- mohli rozhodnúť, či môže obeť urobiť vyhlásenie okamžite po spáchaní trestného činu,
- sa v rámci možností mohli odvolať na ustanovenie o video konferenčných a telefonických konferenčných hovoroch stanovených v článkoch 10 a 11 Dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi členskými štátmi Európskej únie z 29. mája 2000³ kvôli výsluchu obete s trvalým bydliskom v zahraničí.

2. Každý členský štát zabezpečí, aby obeť trestného činu v inom členskom štáte než, v ktorom má trvalé bydlisko, mohla podať žalobu príslušným orgánom štátu, kde má trvalé bydlisko, ak to nemohla urobiť v členskom štáte, v ktorom bol trestný čin spáchaný, alebo ak to v prípade závažného trestného činu nechcela urobiť.

3. Pokiaľ príslušný orgán, na ktorý sa adresuje žaloba, sám nemá právomoc v tomto ohľade, bezodkladne postúpi žalobu príslušnému orgánu na území, kde bol trestný čin spáchaný. Žaloba sa prejednáva v súlade s vnútroštátnym právom štátu, v ktorom bol trestný čin spáchaný.

Článok 12

Spolupráca medzi členskými štátmi

Každý členský štát podporuje, rozvíja a zlepšuje spoluprácu medzi členskými štátmi, aby napomohol účinnejšej ochrane záujmov obetí v trestnom konaní, či už formou sietí priamo prepojených so súdnym systémom alebo väzieb medzi organizáciami na pomoc obetiam.

Článok 13

Odborné služby a organizácie pomoci obetiam

1. Každý štát presadzuje v súvislosti s konaním zaangažovanie systémov na pomoc obetiam zodpovedných za organizovanie prvého prijatia obetí a za ďalšiu po ňom nasledujúcu podporu a pomoc, či už prostredníctvom špeciálne vyškoleného personálu v rámci jeho verejných služieb alebo cez uznanie a financovanie organizácií na pomoc obetiam.

2. Každý členský štát podporí opatrenia, ktoré v konaní podnikol takýto personál alebo organizácie na pomoc obetiam, najmä pokiaľ ide o:

- a) poskytovanie informácií obetiam;
- b) poskytovanie pomoci obetiam podľa ich aktuálnych potrieb;
- c) sprevádzanie obetí počas trestného konania, ak je to potrebné a možné;
- d) poskytovanie pomoci obetiam na ich žiadosť po skončení trestného konania.

Článok 14

Odborný výcvik personálu, ktorý je zaangažovaný na konaní alebo je inak v kontakte s obeťami

1. Každý členský štát stimuluje prostredníctvom svojich verejných služieb alebo financovania organizácií na pomoc obetiam iniciatívy, ktoré umožnia personálu, ktorý je

³ Ú v. ES C 197, 12.7.2000, s. 1.

zaangažovaný na konaní alebo je inak v kontakte s obeťami, aby dostal primerané odborné školenie so zvláštnym zreteľom na najzraniteľnejšie skupiny.

2. Odsek 1 sa vzťahuje najmä na policajtov a právnych zástupcov.

Článok 15

Praktické podmienky týkajúce sa postavenia obetí v konaní

1. Každý členský štát bude podporovať vo vzťahu ku konaniam vo všeobecnosti a osobitne k miestam činu, kde je možné začať trestné konanie, zvýšenie vytvárania nevyhnutných podmienok pre snahy o zabránenie sekundárnej viktimizácie a zabránenie vystavenia obetí zbytočnému tlaku. Toto sa vzťahuje najmä na správne prvé prijatie obetí a vytvorenie podmienok zodpovedajúcich ich situácii na konkrétnom mieste činu.

2. Na účely odseku 1 bude každý členský štát venovať pozornosť najmä vybaveniu v rámci súdov, policajných staníc, verejných služieb a organizácií pomoci obeťami.

Článok 16

Územná pôsobnosť

Toto rámcové rozhodnutie platí pre Gibraltar.

Článok 17

Vykonávanie

Každý členský štát zabezpečí účinnosť zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení, aby boli v súlade s týmto rámcovým rozhodnutím:

- vo vzťahu k článku 10 - 22. marec 2006,
- vo vzťahu k článku 5 a 6 - 22. marec 2004,
- vo vzťahu k ostatným ustanoveniam - 22. marec 2002.

Článok 18

Hodnotenie

Po dátumoch uvedených v článku 17 zašle každý členský štát Generálnemu sekretariátu Rady a Komisii znenie ustanovení uzákoňujúcich požiadavky stanovené týmto rámcovým rozhodnutím v ich vnútroštátnom práve. Rada do jedného roku od každého z týchto dátumov zhodnotí opatrenia, ktoré prijali členské štáty, aby dosiahli súlad s ustanoveniami tohto rámcového rozhodnutia, formou správy vypracovanej Generálnym sekretariátom na základe informácií prijatých z členských štátov a na základe písomnej správy predloženej Komisii.

Článok 19

Nadobudnutie platnosti

Toto rámcové rozhodnutie nadobudne účinnosť v deň jeho uverejnenia v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev.